

המשילות כהפקרות

מקריאת הדו"ח השנתי של מבקר המדינה שפורסם שלשום אפשר להסיק שלוש מסקנות. הראשונה, כמה מופרכת וצינינית הטענה של ראש הממשלה נתניהו ושרת המשפטים שקר ותומכיהם, ולפיה ידי השרים כבולות על ידי כללים נוקשים וגופי פיקוח שמונעים מהם מה שהם מכנים "משילות" – היכולת להוציא לפועל את מדיניותם. השנייה היא שיש השחתה רבה במסדרונות הכוח השלטוניים בשל מעורבות היחסים שבין מקבלי ההחלטות לבין מקורביהם ובעלי ההון. והשלישית היא שהקורבנות המרכזיים של מדיניות הממשלה הם בעיקר הקבוצות המוחלשות ביותר בחברה הישראלית.

נתניהו, שקר ואחרים יוזמים פגיעה מתמשכת בכללים ובמוסדות רמוקרטיים, הם פועלים להחלשה של בית המיינסטרים ולכרסום מתמשך בעצמאותו ומקצועיותו של השירות הציבורי. הם מצדיקים את פעולותיהם בטענה שההסדרים המוסריים, הכללים והמנגנונים הקיימים טובים לים את ידיהם של השרים והופכים אותם לחסרי אונים. אולם מקריאת דו"ח המבקר עולה תמונה הפוכה לחלוטין – תמונה של הפקרות מוחלטת, שבה שרים חששים שבידיהם עוצמה פוליטית בלתי מתגבלת עושים ככל העולה על רוחם בניגוד לחוקים, לתקנות ולמדיניות המוצהרות של הממשלה עצמה. קחו, לדוגמה, את סגן שר הבריאות יעקב ליצמן. מהפרק בדו"ח המכונה "פעולות רשירות השלטון לצמצום העישון ונוקוד" עולה שבמקום להיאבק בעישון, שקוטל 8,000 ישראליים בשנה (לפי נתוני משרד הבריאות), ליצמן מתעלם מהחוקים, מהצווים ומהמדיניות שמתרתם להביא לצמצום העישון, וכיחד עם יועצו האישי מוטי בבצ'יק ועם פרופ' איתמר גרוטו הוא פועל לקידום האינטרסים של תעשיית הטבק שמצאה אצלו אוזן קשבת. כך, למשל, ליצמן אישר לחברת פיליפ מוריס לשווק בישראל חפיסות סיגריות באריחות צלופן שקופות שאינן מכילות את האווירה "העישון הורג", ובבצ'יק וגרוטו (שכיהן בעבר כראש שירותי הביטוח הלאומי) העניקו לתאגיד הטבק הטבות אחרות כוללים בלתי תקינים ובניגוד לכללים. את מחירי מחירי ליצמן ומקורביו משלמים בעיקר העניים שבחמישון העני ביותר – הם מוציאים על מוצרי טבק בממוצע פי 3 יותר כסף לעומת משקי הבית בחמישון העשירי.

גם שר הבינוי והשיכון, יואב גלנט, לא סובל מבעיית משילות בכל מה שנוגע להשפעתו על פעילות החברה הממשלתית עמיד, האחראית על ניהול, השכרה ומכירה של דירות ריוד ציבורי עבור עשרות אלפי נזקקים מחוסרי דיור שממתנים זה שנים בתור לקורת גג. בפרק שהוקדש לעמיתו דר ברנ"ח המבקר יש חומר עשיר לסדרה טלוויזיונית מרתקת על פניה המגוונות של השחיתות. בין השאר, מינוי מקורבים למשרות בחברה, ניצול כספי ציבור להתעשרות אישית, וניצול הריוד הציבורי לצרכים פרטיים ולתעמולה עצמית. כך, למשל, כתב המבקר, משרד הבינוי והשיכון ועמידר מימנו תוכן שיווקי בתוכנית הראיונות "אנשים", שעסקה בפרויקט שיקום שכונת ביקנעם, שבה התראיינו השר גלנט ורעייתו. קורבנות אחרים של מחירי שרי הממשלה, לפי הדו"ח, הם מקבלי הבטחת הכנסה שאינם זוכים למיצוי זכויותיהם, כמו גם מבקשי מקלט שאינם בני הרחקה, ששר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, סגן שר הבריאות, שר הפנים ושרת המשפטים פוגעים בזכותם הבסיסית לכבוד, תוך התעלמות מהביקורת הקודמת של מבקר המדינה בעניינם. כך גם חולי הנפש ותשושי הנפש הסובלים מתנאי טיפול מחפירים במחלקת האספוח הפסיכיאטריות בבתי החולים, תופעה שהמבקר הצביע עליה בעבר ומאז לא חל שיפור של ממש במצבם, ואף חלה החמרה.

לא יהיה מפתיע אם בשם "הגברת המשילות", פרסום הדו"ח הלא מתמאי הזה יזרו את קידום הצעת החוק של ח"כ בצלאל סמטורין" הקוראת להגבלת סמכויותיו של מבקר המדינה לביצוע ביקורת בזמן אמת ולשלילת סמכותו לפקוד על תיקון הליקויים שגילה. ■